

**Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
elintarvikelain
valvontasuunnitelma vuosille 2021-2024**
Päivitys vuodelle 2024

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-
Mäntyharju-Pertunmaa

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

SISÄLTÖ

1	Johdanto	1
2	Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät	1
3	Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat	3
4	Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet	4
4.1	Valvontakohteet.....	4
4.2	Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	5
4.3	Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet.....	6
5	Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika	8
6	Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	11
7	Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin	12
7.1	Varautuminen ruokamyrkytysepidemioiden selvittämiseen	12
7.2	Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	13
8	Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)	14

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman vuosille 2021–2024 päivitetty versio vuodelle 2024. Suunnitelmassa on kuvattuna kaikki ympäristöpalvelujen suorittama elintarvikevalvonta. Elintarvikevalvonta toteutetaan voimassa olevien kansallisten sekä EY-säädösten mukaisesti. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveysthaittoja ehkäisevää.

Elintarvikelain (297/2021) 39 § mukaan, kunnan on laadittava ja hyväksyttävä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Ruokaviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman (ElintL 38 §) sisältöä. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024 (VASU). Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta. Valtakunnallisina painopisteinä ovat valvontatulokset ohjaamaan valvontaa, valvojan työkalupakki, kohteet valvonnan piiriin sekä sähköisen asioinnin kehittäminen. Edellisten lisäksi painopisteitä ovat elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen, petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020–2024 ja pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.

2 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin elintarvikelaissa (297/2021) säädetään. Kunnan elintarvikevalvontaa hoitaa kunnan määräämä lautakunta, joka on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella Mikkelin seudun ympäristölautakunta. Ympäristölautakunta on siirtänyt toimivaltaa viranhaltijoille.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisista tehtävistä. Näitä ovat muun muassa elintarvikehuoneistojen ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallinen valvonta. Näiden lisäksi tehtäviin kuuluvat elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, erilaiset näytteenotot ja ruokamykytysten selvittäminen.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa käsitellään vuosittain keskimäärin 120 elintarvikehuoneistoa tai toimijan vaihdosta tai toiminnan lopettamista koskevaa ilmoitusta. Käsitteeksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen, todistuksen kirjaaminen ja todistuksen lähettäminen toimijalle sekä ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan. Käsitteystä lähetetään toimijalle maksutaksan mukainen käsitteelymaksu. Elintarvikehuoneistoon pyritään tekemään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa. Uuden elintarvikelain mukaisesti, myös toiminnan lopettamisesta pyydetään toimijalta ilmoitus, joka käsitellään edellä mainitulla tavalla.

Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sekä idättämöt. Hakemus käsitellään ennen kuin toiminnan voi aloittaa.

Elintarvikelain mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston, eli esimerkiksi tapahtumaan osallistuvan ruokamyymälän, on tiedotettava toiminnastaan neljä arkipäivää ennen myyntitapahtumaa. Liikkuviin elintarvikehuoneistoihin liittyviä elintarvikelain mukaisia tiedottamisia käsitellään vuosittain noin 110 kappaletta.

Elintarvikkeisiin liittyviä yhteydenottoja käsitellään vuosittain joitakin kymmeniä. Suurin osa yhteydenotoista koskee ruokamyymäläpäilyjä. Muita yhteydenottoja aiheuttavat esimerkiksi elintarvikkeen laatuun tai elintarvikehuoneiston hygieniaan liittyvät palautteet.

Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelinneuvontaa annetaan viranhaltijoiden henkilökohtaisten puhelinliittymien kautta. Tämän lisäksi on otettu loppuvuonna 2023 käyttöön päivystävän terveystarkastajan puhelinpalvelu. Päivystys on maanantaista torstaihin klo 9–12. Sähköpostineuvontaa annetaan ensisijaisesti yhteisen sähköpostin, elintarvikevalvonta@mikkeli.fi kautta. Käytössä on edelleen ympäristöpalvelut@mikkeli.fi sekä terveystarkastajat@mikkeli.fi sekä viranhaltijoiden omat sähköpostit. Toimijoita pyritään tiedottamaan kohdennetusti sähköpostilla ajankohtaisista asioista.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat valtakunnallisen Oivajärjestelmän mukaisia tarkastuksia. Tarkastustulokset ovat julkisia. Oivajärjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). C- ja D-arviosta seuraa aina uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan.

3 Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Elintarvikevalvontaan arvioidaan käytettävän henkilöresursseja vuonna 2024 noin neljä henkilötyövuotta. Tämä koostuu terveystarkastajien sekä terveystarkastajan johtajan työpanoksesta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan resurssit lisääntyvät vuoden 2024 alusta yhdellä henkilötyövuodella.

Kaupungineläinlääkärit vastaavat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonnasta. Kaupungineläinlääkäripraktikot vastaavat eläintautiasioista. Valvontaeläinlääkärit vastaavat alkutuotannon tarkastuksista maidontuotantotiloilla sekä eläinsuojeluvalvonnasta. Lisäksi Kangasniemen praktikkoeläinlääkäri vastaa lihantarkastuksesta ja terveystarkastajan johtaja laitosten valvonnasta Kangasniemen alueella sijaitsevassa pienteurastamossa. Lisäksi toimistosihteeri hoitaa elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä mm. valvontatyön laskutusta (sisäiset laskut).

Resurssi	Käytössä oleva resurssi/ htv	Valvonta
Terveystarkastajat	4,0	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä ja hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa sekä kaikki muut ennalta suunnitellut elintarvikelain mukaiset tehtävät.
Määräaikainen terveystarkastajan sijainen	0,3	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä elintarvikehuoneistoissa
Terveystarkastajan johtaja	0,3	Laitosten valvonta, elintarvikevalvonnan johto
Kaupungineläinlääkäripraktikot	0,3	Eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonta ja eläintautiasia sekä lihantarkastus
Valvontaeläinlääkärit	0,1	Alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilat)

Taulukko 1. Henkilöresurssit elintarvikevalvonnassa

Suunnitelmalliseen valvontaan voidaan käyttää korkeintaan puolet koko elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta henkilöresurssista, koska muut elintarvikevalvonnan tehtävät mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittely, toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, asiakasvalitukset ja keskusvirastojen toimeksiannot ja raportoinnit sekä laskutus vievät merkittävän osan elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta ajasta.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on toiminnassa varauduttava mm. uusien elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelyyn, suunnitteluun ja raportointiin, akuuttiin valvontaan ja valitusten käsittelyyn, keskus- ja aluehallinnon projekteihin ja muihin toimeksiantoihin sekä asiantuntijatehtäviin ja ohjaukseen ja neuvontaan.

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin talousarvion puitteissa. Ensisijaisesti koulutustilaisuudet tulevat olemaan Itä-Suomen aluehallintoviraston sekä Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia.

Eläinlääkärit osallistuvat alkutuotannon valvontaan liittyvään koulutukseen. Ajankohtaisia asioita ja säädösmuutoksia alkutuotannon alalta käsitellään vuosittaisissa Itä-Suomen aluehallintoviraston järjestämissä virkaeläinlääkäreiden työkokouksissa.

Elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritetty kohdekohtaisesti Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteiden luokittelu on muuttunut VATI-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Aiemmin on esitetty valvonnan kokonaistarve kohteiden lukumäärän avulla. VATI-järjestelmässä valvonnan kokonaistarve esitetään toimintoina. Valvontakohteilla voi olla erilaisia toimintoja, joita valvotaan eri tiheydellä. Vaikka tiheys olisi eri, voidaan samalla tarkastuksella tarkastaa useita toimintoja esim. myyntiä ja varastointia. Elintarvikelain mukainen valvontasuunnitelma tehdään toista kertaa vuodelle 2024 VATI-ohjelman avulla. Aiemmin on hyödynnetty omaa Excel taulukointia, joista on nyt luovuttu. Kun kohteiden toimintojen luokittelu on Vatiassa valmis, se tulee muuttamaan tilastointia jonkin verran. Oletettavaa on, että sen on valmiina seuraavalle suunnitelmakaudelle, eli vuodelle 2025.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella on noin 630 elintarvikevalvonnan toimintaa. Vati-ohjelman ja oman riskinarvioinnin kautta tarkastustavoite vuodelle 2024 on noin 340 toiminnan tarkastusta. Ohjelma ei huomioi edellisten vuosien alhaisia toteutumia. Valvontatarpeen määrää lisäävät epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset ja muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset.

Edellä mainittujen lisäksi elintarvikevalvonnan valvontakohteita ovat alkutuotantopaikat, jotka ovat eläinlääkäreiden valvonnassa.

4 Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet

4.1 Valvontakohteet

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueena on Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkelin kaupunki, Mäntyharju ja Pertunmaa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on elintarvikevalvonnan valvontakohteiden toimintoja yhteensä noin 630 kappaletta, jotka on jaoteltu rekisteröityihin elintarviketoimintoihin (noin 620 kpl) sekä hyväksyntää vaativiin toimintoihin (11 kpl). Alkutuotannon kartoitustyön mukaisesti tiloilla on maidontuotantoa noin 128 tilalla, lihantuotantoa 117 tilalla, puutarhaviljelyä avomaalla 83 tilalla ja kasvihuoneissa 7 tilalla, hunajantuotantoa 33 tilalla, munantuotantoa 20 tilalla ja peltoviljelyä 36 tilalla.

Valvontakohteiden määrät kohdetyypeittäin on esitetty taulukossa 2.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontatietojärjestelmän VATIn käyttöön alkuvuodesta 2019. Valvontakohteet sekä kaikki niihin kohdistuvat toimenpiteet kirjataan VATI-järjestelmään.

Kaikki valvontakohteita koskevat asiakirjat, mm. hyväksymispäätökset, toiminnan aloitusilmoitukset ja todistukset sekä tarkastuspöytäkirjat, arkistoidaan tällä hetkellä sähköisesti Mikkelin kaupungin asianhallintaohjelmaan Case M:n voimassa oleva arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Tarkastuskertomukset ja Ilpan kautta tulevat ilmoitukset tallentuvat lisäksi Vati-järjestelmään.

Uudet yritykset tulevat elintarvikevalvonnan tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta, poliisilta ja alkoholilupaviranomaisilta. Uusien yritysten ilmestymistä tarkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla.

4.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Kohteiden riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen on tehty Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti. Riskiluokitus tarkastetaan toimijan kanssa valvontakäynneillä ja päivitetään tarpeen vaatiessa.

Kohteet on jaettu ohjeen mukaisesti riskiluokkiin. Riskiluokista 0 on kaikkein vähäriskisin ja 10 korkeariskisin. Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi valmistettu elintarvikkeen määrä/ kg. Määrän lisäksi riskiluokkaan vaikuttaa harjoitettava toiminta, jossa helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely lisää riskiä. Riskiluokka määrittelee toiminnan tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0-12 tarkastusta vuodessa. Kohdekohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastussuunnitelma on

taulukossa 2.

4.3 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet

Valtakunnalliset painopisteet

Elintarvikeketjun viranomaisten tulee ottaa omia valvontasuunnitelmiaan laatiessaan huomioon valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä erityisesti asetetut kehittämiskohteet ja painopisteet.

Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta.

Valtakunnallisina painopisteinä vuodelle 2024 ovat:

- valvontatulokset ohjaamaan valvontaa,
- Ruokaviraston kokoama valvojan työkalupakki,
- kohteet valvonnan piiriin,
- elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen,
- kehitetään valmiutta torjua ja valvoa luomuun liittyviä petoksia 2020–2023
- pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa

Valvontatulokset ohjaavat valvontaa- painopisteessä kunnat toteuttavat painotettua valvontaa vuonna 2024 Oiva-tarkastuksella alla olevan teeman mukaisesti:

- Lämpötilahallinta (Oiva-asiakokonaisuus 6 ”Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta”, jonka riveille siirretään lämpötilahallintaan liittyvät asiat myös muiden asiakokonaisuuksien alta)
- Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)

Kohteet valvonnan piiriin -painopisteessä kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä, jotta aktiiviset kohteet ja kohdetoiminnot saatetaan ajan tasalle.

0-riskiluokkaan kuuluvissa vähäriskisissä kohteissa (mm. pubit ja kuntosalit) tehdään ensimmäinen tarkastus ohjeen mukaisesti. Tämän jälkeen niitä tarkastetaan vain asiakasvalitustilanteessa. Jos epäkohtia ilmenee jatkuvasti, kohde siirretään säännöllisen valvonnan piiriin.

Hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-aputoimintaan tehdään suunnitelmallinen aloitustarkastus, jos niissä käsitellään helposti pilaantuvia

elintarvikkeita.

Ympäristöpalvelujen oman toiminnan painopisteet

Oman toiminnan päätavoite on sama kuin valtakunnallisestikin, **valvontakohteiden tietojen oikeellisuus Vati-järjestelmässä**. Tämä helpottaa työn suunnittelua, tarkastusmäärien reaaliaikaista seurantaa ja myös raportointia. Vuonna 2024 pyritään päivittämään kohteiden/ tarkastuskäyntien/ tarkastettujen rivien päivitetty tiedot VATtiin. Aiemmin käytössä olleesta kahden järjestelmän rinnakkaiskäytöstä (Vati ja oma Excel) on luovuttu.

Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin käytössä olevilla resursseilla. Yleisenä tavoitteena on ollut, että vuosittain laadittu suunnitelma, toteutuu 70 % tavoitteesta. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvontatyö ei ole toteutunut valvontasuunnitelman mukaisesti viime vuosina. Aiempien vuosien heikkojen toteutumien korjaamista aloitetaan heti alkuvuodesta, kun saadaan neljäs terveystarkastaja elintarvikevalvontaan.

Ruokaviraston ohjeessa valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1 on henkilötyövuotta kohden tavoitteeksi asetettu kaikkien eri perustein tehtyjen tarkastusten keskimääräiseksi tavoitteeksi 110 tarkastusta.

Kuluvana vuonna 2023 on edelleen jatkettu selvitystyötä kaikkien elintarvikelain mukaisten kohteiden toiminnasta. Vuonna 2023 elintarvikevalvonta on laskuttanut toista kertaa elintarvikelain mukaista kohdekohtaista valvonnan perusmaksua. Vuoden 2024 valvonnan perusmaksun laskutus tehdään heti alkuvuodesta ja sen oletetaan sujuvan jo jouhevasti.

Havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan Oiva-tarkastuksilla. Jos tarkastuksella on annettu korjattavaa arvosana (C), tehdään uusintatarkastus sovittu määräajan puitteissa. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin ja annetaan huono (D). Arviointien yhtenäistämistä jatketaan elintarviketiimin sisällä esim. käymällä ohjeita tai tilanteita yhdessä läpi.

Rekisteröityjä ja hyväksytyjä elintarviketoimijoita informoidaan **Ruokaviraston näytteenotto-ohjeistuksesta**. Omavalvontanäytteenoton ohjausta ja toteutuman seurantaa tehdään edelleen eri toimintatyypeissä asteittain.

Pyritään kehittämään yhteistyötä eri viranomaisten välillä toimialueen kunnissa. Yhteistyön tiivistäminen nopeuttaa ja selkeyttää esim.

elintarvikelain mukaisten lausuntojen antamista rakennusvalvonnalle Lupapisteiden kautta.

5 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika

Valvonta-asetuksessa (EY) 625/2017 määritellään tarkastuksen raamit yleisellä tasolla. Valvonta-asetuksen mukaan elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Toiminnan aloitukseen liittyvät tarkastukset sovitaan toimijan kanssa etukäteen.

Tarkastuskäynnin laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Aloitustarkastuksella kohteen tilojen soveltuvuuteen toimintaan sekä omavalvonnan sisältöön perehdytään tarkemmin. Näytteenottokäyntiä kohteessa ei katsota tarkastukseksi.

Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/5 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti tarkastusaikaan sisältyy tarkastuksen etukäteissuunnittelu, paikan päällä tapahtuva suunnitelman mukainen tarkastus sekä tarkastusraportin kirjoittaminen. Näiden lisäksi tarkastusaikaan voi sisältyä yleistä neuvontaa ja ohjausta sekä muuttuneisiin ohjeisiin tai säädöksiin liittyvää tiedottamista ja neuvontaa. Tarkastusaikaan ei sisälly esim. tarkastusmatkoihin käytettyä aikaa tai tarkastajan perehtymistä lainsäädäntöön.

Tarkastuksia tehdään normaalitilanteessa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastus tehdään yleensä silloin kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniää. Mutta myös tarkastus toiminta-ajan ulkopuolella on mahdollinen. Tarkastuksia voidaan tehdä myös etänä Teamsilla/ puhelimella/ sähköpostilla mm. asiakirjatarkastuksena.

Kun tarkastetaan esimerkiksi tuotteiden tarkkoja asiakirjoja, tehdään tarkastus ennalta ilmoittaen, jotta toimija voi valmistautua tarkastukseen. Tämä mahdollistaa paremmin toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan tarkastuksella.

Tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus Vati-järjestelmään. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Toimijalle lähtevän tarkemman tarkastuskertomuksen lisäksi järjestelmässä muodostuu esillä pidettävä Oiva-raportti. Oiva-raportit ovat julkisesti nähtävillä www.oivahymy.fi sivustolla.

Tarkastuksen tekeminen on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjan toimintaohjeessa Elintarvikehuoneiston tarkastaminen. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston laatimaa Oiva- arviointiohjeistusta hyväksytyille ja ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille. Tarkastukset tehdään voimassa olevan Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

Rekisteröitävien elintarviketoimintojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen, jotka sisältävät yhteensä 66 tarkastettavaa asiaa.

Hyväksytyjen elintarviketoimintojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen ja noin 99 tarkastettavaan asiaan.

Osa tarkastettavista asioista koskee vain yhtä tai muutamaa toimintaa ja tarkastetaan ainoastaan, mikäli toimija harjoittaa kyseistä toimintaa. Tarkastettavat asiat valitaan riskiperusteisesti yrityksen toiminnan mukaan. Kaikki kohdetta koskevat Oiva-rivit tulee tarkastaa kolmen vuoden kuluessa.

Suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan. Lisäksi uuden elintarvikelain (§ 72) mukaan peritään suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta valvonnan perusmaksu 1.1.2022 alkaen. Valvontamaksun ulkopuolelle jäävät mm. yleishyödylliset yhteisöt ja kyläkaupat. Vuosittainen perusmaksu on kaikilta toimijoilta 150 euroa.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma vuodelle 2024/ Kohderyhmät	Toimintojen määrä ryhmittäin vuonna 2023/ kpl	Toimintojen määrä ryhmittäin vuonna 2024/ kpl (VATI 4.12.2023)	Tarkastustavoite ryhmittäin vuodelle 2024/ kpl (VATI 4.12.2023)
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot			
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (liha-, kala-, maito- ja muna-ala)	11	12	26
Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot			
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistus (mm. leipomotoiminta ja marja- ja hedelmätuotteiden valmistus)	30	23	21
Elintarvikkeiden myynti (vähittäismyynti ja tukkumyynti)	165	167	51
Elintarvikkeiden tarjoilu (mm. ravintola-, kahvila- ja pika-ruokatoiminta sekä kaikki suurta- loustoiminta)	411	395	153
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen ja vienti ja tuonti	10	11	1
Muu elintarvikealan toiminta	4	20	3
Vuodelta 2023 siirtyvät (paikallinen priorisointi)			70
Alkutuotanto	44	372	15
Yhteensä	631	628	340

Taulukko 2. Suunnitelmallisen valvonnan tarve vuonna 2024

Lisäksi tehdään suunnitelmaan sisältymättömiä tarkastuksia, joita ei voi ennakoita. Näitä ovat muun muassa kuluttajavalitusten tai ruokamyrkytysepäilyn takia tehdyt tarkastuskäynnit sekä keskusviraston tai aluehallintoviraston teettämät valvontapyyntö.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen vuoden 2024 elintarvikevalvontasuunnitelmaa tehtäessä on käytetty Ruokaviraston riskiohjeen mukaisia tarkastustiheyksiä paikallinen riskinarviointi huomioiden. Lisäksi ohjeen

mukaisesti, jatkossa huomioidaan kohteen aikaisempi valvontahistoria. Esimerkiksi jos kohde tarkastetaan kahdesti tai enemmän vuodessa, on sillä mahdollisuus saada 50 % pudotus valvontakäynteihin, jos kuusi edellistä tulosta on Oivallista.

Kohdekohtaiset riskinarvioinnit ja tarkastustiheydet voidaan tarvittaessa tulostaa tietokoneelta.

6 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tullaan teettämään Savo-Karjalan ympäristötutkimus SKYT Oy:n laboratoriossa. Laboratoriot ovat Ruokaviraston hyväksymiä. Viranomaisnäytteisiin on varattu talousarviossa yhteensä 20 000 euroa. Summa sisältää myös jäljempänä kuvattuihin erityistilanteisiin varautumisen näytteenoton osalta. Vuonna 2024 jatketaan näytetulosten kirjaamista Vati-ohjelman avulla keskitettyyn järjestelmään Vati-ohjeistuksen mukaisesti.

Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse oma-valvontanäytteitä. Ohjeistuksessa huomioidaan mikrobikriteeriasetus ja Ruokaviraston ohjeistukset.

Elintarvikevalvonnan kohteista viranomaisnäytteenotto toteutetaan seuraavasti ja seuraavin perustein:

1. tavanomaisten tarkastusten yhteydessä tarvittaessa otettavat näytteet
2. omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavat näytteet
3. asiakasvalitusten johdosta otettavat näytteet
4. mahdollisten ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet
5. kansalliseen salmonella- ja vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
6. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit

Viranomaisnäytteiden lisäksi otetaan pyydettäessä Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet.

Valtakunnalliset projektit 2024

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut osallistuu Ruokaviraston valtakunnallisiin projekteihin vuonna 2024.

- Kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukainen näytteenotto

- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelma (mm. hunaja)
- Histamiinivalvontaprojekti

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit 2024

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteuttaa mahdollisuuksien mukaan omia projekteja. Alustavasti on suunniteltu kesälle 2024 kahta projektia:

- tarjoilupaikkojen jääpalojen mikrobiologinen laatu sekä
- gluteenittomina markkinoitujen pizzojen gluteenin määrä.

Suunnitelmallinen näytteenotto ja analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia. Ruokamyrkytys- ja valitusnäytteet ovat toimijalle sekä ilmoituksen tekijälle maksuttomia, koska ne eivät kuulu suunnitelmallisiin näytteisiin.

7 Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto varautuu selvittämään toiminta-alueella ilmevät terveysvaaratilanteet varaamalla riittävät resurssit selvitystyöhön ja näytteiden tutkimiseen. Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla.

7.1 Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen

Mikkelissä toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä. Ryhmään kuuluu Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä tartuntatautihoitaja, Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen terveystarkastaja ja kaksi terveystarkastajaa. Tapauskohtaisesti selvitystyöryhmään voidaan tarvittaessa kutsua myös muita asiantuntijajäseniä, kuten esimerkiksi alueen vesilaitoksen toiminnasta vastaava henkilö.

Epidemiaselvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa. Selvitystyössä voidaan konsultoida Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tai Ruokaviraston asiantuntijoita.

Ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamista varten on sähköinen lomakelinkki Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kotisivuilla. Ilmoitus tehdään linkin kautta Ilppa-palveluun, jossa voi kuluttaja tai toimija ilmoittaa elintarvikkeesta tai vedestä aiheutuneesta mahdollisesta sairastumisesta tai haitasta. Epidemiaselvitystyössä tavoitteena on nopea ja riittävän kattava selvitystyö. Ruokaviraston ohjeen mukaisesti selvitystyön on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa sen alkamisesta.

Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella. Talousarviossa on varauduttu epidemioiden selvittämiseksi tarvittavien näytteiden tutkimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mikkelin selvityser ryhmä hoitaa selvitystyön myös Hirvensalmen, Kangasniemen, Mäntyharjun ja Pertunmaan alueella.

7.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonnan terveysvaaratilanteisiin on varauduttu ylläpitämällä terveysvaarakansiota, joka päivitetään. Elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin on varauduttu myös Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, jota on päivitetty syksyllä 2021.

Valvontasuunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu toiminta-alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Suunnitelmassa on myös erityistilanteita koskeva tiedotusta käsittelevä osuus, jota ollaan päivittämässä.

Viranomaisilla on velvollisuus tiedottaa kuntalaisia. Tiedottamisen kohde-ryhmät ovat lukuisia ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Erityistilanneviestinnästä on ohjeet erityistilannesuunnitelmassa.

Tulokset elintarvikevalvonnan tutkimusprojekteista toimitetaan ympäristölautakunnalle ja tiedotusvälineille. Muista elintarvikkeista ja niiden valvontaa koskevista asioista tullaan tiedottamaan tarpeen mukaan. Myös verkkosivuilta on saatavissa yleistä tietoa, ohjeita ja lomakkeita (www.mikkeli.fi). Muut normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa. Elintarvikevalvonnan tiedotuksesta vastaa terveysvalvonnanjohtaja.

8 Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)

Elintarvikevalvontaa tulee toteuttaa jatkuvan parantamisen Plan-Do-Check-Act-periaatteella (EU valvonta-asetus 625/2017, artikla 12.).

Valvontatyön suunnittelu (Plan)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on huomionnut elintarvikevalvontasuunnitelman suunnittelussa Ruokaviraston ohjeen valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1. Ohjeen mukaisesti suunnitelman laadinnassa on huomioitu seuraavat asiat:

- lainsäädännön vaatimukset, valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet
- valvontakohteet, niiden riskiluokitukset ja tarkastustiheydet
- muut viralliset toimet, mukaan lukien yritysten ohjaus ja neuvonta
- mahdollinen ennakoimaton työ, esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen, ruokamyrkytysten selvittäminen ynnä muut valvontapyynnöt
- aikaisemmat valvontatulokset, auditointi-, arviointi-, ja asiakaspalaute ja niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet
- VASUssa yhteisesti asetetut erityiset kehittämisteemat ja niistä johdetut valvonnan painopisteet
- ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteet, teemat ja ohjeet valvontasuunnitelmista
- toimintaympäristön ja siinä tapahtuvien muutoksien vaikutus valvontayksikön toimintaan ja
- kunnan omat strategiset tai muut tavoitteet.

Kansallisten VASU-painopisteiden ja valvontayksikkökohtaisten projektien osalta valvontayksikön valvontasuunnitelmaan kirjataan:

- kunkin painopisteen tai projektin tavoitteet,
- konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi,
- menettelyt toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan, sekä
- tulosten raportointi-, viestintä- ja hyödyntämissuunnitelma valvontayksikössä.

Toteutus ja säännöllinen seuranta (Do)

Elintarvikevalvonnan suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti vuoden aikana. Seurattaviin asioihin kuuluvat:

1. Tarkastusten määrä
2. Tarkastusten määrä suhteessa resursseihin
3. Valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen
4. Valvontatulosten kehitys (vuosimaksut ja tarkastustulot)

5. Tarkastusten kattavuus
6. Ohjauksen, neuvonnan, viestinnän ja annetun koulutuksen määrä ja laatu
7. VASUssa luetellut mittarit
8. Kansallisten VASU-painopisteiden seuranta

Seurannasta saadun tiedon avulla voimavaroja voidaan kohdentaa tarvittaessa vuoden aikana.

Arviointi ja raportointi (Check)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut käyttöön EnviroVet Oy:n hallinnoiman Laatunet-laaturjestelmän. Laaturjestelmä ohjaa yksikön toimintaa jatkuvan parantamisen malliin. Järjestelmän avulla toimintaa kuvaavia mittareita on helppo seurata. Laaturyötä jatketaan vuonna 2024. Laaturyössä on käytössä Laatunetin vuosikello.

Toimintaa arvioidaan vuoden aikana:

1. Sisäiset auditoinnit laaturjestelmän mukaisesti
2. Kuukausittaiset terveysvalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. sisäisissä auditoinneissa havaitut poikkeamat läpi
3. Kuukausittaiset elintarvikevalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. kvartaaleittain toteutuneiden tarkastusten määrää. Tarvittaessa tehdään korjaavia toimia, mm. priorisointia/ töiden uudelleen jakoa, jotta pysytään suunnitelman aikataulussa.

Toiminnan kehittäminen (Act)

Toimintaa kehitetään laadunhallinnan, koulutusten ja asiakaspalautteiden perusteella. Valvontasuunnitelma ja sen toteutuma, sekä Mikkelin kaupungin talouden ja toiminnan seuranta sekä strategia ohjaavat toimintaa.

Vuosittainen raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi raportoidaan vuosittain Mikkelin seudun ympäristölautakunnalle maaliskuun loppuun mennessä.

Tiedot raportoidaan myös aluehallintovirastolle valtakunnallisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän VYHAN kautta.

Raportoidut tiedot ovat:

1. Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus
2. Hallinnolliset pakkokeinot
3. Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely
4. Valvontaprojektien, näytteenoton ja painopistealueiden toteutuma
5. Elintarvikevälikiteiden epidemioiden selvittäminen
6. Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat
7. Tiedottaminen

8. Muu toiminta
9. Elintarvikevalvonnasta saadut tulot
10. Toteutetut kehittämistoimenpiteet